

Nua pon ins far biling la matura?

DA GUIU SOBIELA-CAANITZ

«Le Courier» (Genevra) scriva en ses numer dals 19 d'avust 2015 (p. 4): «Suenter il tudestg e l'englais porscha il chantun Vad ina terza matura bilingua, quella cun il talian.

Sesidas d'infurmasziun han lieu davent da l'entschatta da scola [ils 24 d'avust] per gimnasiastas e gimnasiasts interessads che ston lura (...) frequentar lur segunda classa (2016-2017) en in gimnasi da la Svizra italofofona en partenadi cun il chantun Tessin.» Per cumparegliar cun la situaziun en il Grischun, pon ins consultar la pagina inziala rumantscha «Maturitad bilingua» da Wikipedia, modifitgada l'ultima giada ils 8 matg 2015, nua ch'ins po leger: «La maturitad bilingua è l'attest ch'ins retschaiva sch'ins absolva ina scola media cun duas linguas d'instrucziun. Quai vul dir ch'intgins roms da basa vegnan instruids en in'autra lingua. Ils roms d'accent e roms complementars vegnan per ordinari instruids en la lingua usitada da la scola (...). La Scola chantunala grischuna è la suletta scola en il Grischun che offra la maturitad bilingua rumantsch-tudestg tenor las prescripziuns da la CDEP [Conferenza svizra da las directuras e dals directurs chantunals da l'educaziun publica] (4 lecziuns/emna rumantsch e 3 roms d'immersiun rumantscha. Scolaras e scolars da lingua materna rumantschas fan la matura bilingua rumantsch/tudestg. Ils roms istorgia, biologia e geografia vegnan lura in-

struids (...) en rumantsch.» Wikipedia menziuna lura la «maturitad bilingua a basa facultativa» a l'Academia Engiadina (Samedan) ed a l'Institut Otalpin (Ftan). Quest davos vegn ussa reorganisà.

Magister da tudestg e promotur dal rumantsch

Ma Wikipedia na resguarda betg la Survelva, la principala regiun rumantscha. L'antierur cuss. naz. *Martin Bundi* rapporta: «La scola media claustrala da Mustér, amez l'intschess rumantsch, ha fin ussa refusà consequentamain d'introdurcir lez tip da matura, il qual muntass in avantatg prezios per studentas e students da la regiun» (1). Tge schess da quai pader Maurus Carnot OSB (1865-1935), da ses temp magister da tudestg en quella scola, il qual aveva emprendì rumantsch en claustra e stimulava ils giuovens Rumantschs da cultivar lur lingua? «En ina brev dils 1931 a [siu antierur scolar Ramun] Vieli scriva Carnot denter auter: 'Nossas duas bunas mammas tudestgas selegrassan vesend che lur buobs ein daventai schi fervents Romontschs, neve!'» (2). *Gion Deplazes* numna Carnot il «pader che ha empriu romontsch ed ei daventaus in ver Romontsch» (3).

1. **Martin Bundi, Zur Situation des Rätoromanschen in Graubünden. Turitg (Vertex, ISBN 978-3-033-05146-1) 2014, p. 28. Adressa: Vertex, Hardturmstr. 317, 8005 Turitg.**
2. **Cità da Gion Deplazes en: Annalas da la Societad Retorumantscha 117/2004, p. 163.**
3. **Gion Deplazes en: Annalas da la Societad Retorumantscha 117/2004, p. 200.**